

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертаційної роботи
ІГНАТЕНКО Ольги Олександрівни
на тему: «Адаптивність перспективних сортів абрикоса (*Prunus
armeniaca L.*) в умовах правобережної підзони Західного Лісостепу України»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 20-Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 203-
Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство

Актуальність теми дослідження. Культура абрикоса відзначається досить високою врожайністю, раннім плодоношенням і здатністю до відновлення крони. Цю рослину здавна цінували за смачні й поживні високовітаміновмістні плоди з багатим мінеральним складом та лікувальними властивостями.

Причинами, які стримують розширення площ під насадженнями абрикоса в промислових садах, є його нерегулярне плодоношення, пов'язане із загибеллю генеративних бруньок через різкі перепади температури в зимово-весняний період та несприятливі погодні чинники під час цвітіння.

Основні промислові сади цієї культури в Україні зосереджені в зоні Степу. Водночас пізніші терміни проходження фенологічних фаз у Лісостепу порівняно зі Степом дають змогу уникнути морозних ушкоджень квіткових бруньок у ранньовесняний період. Не менш важливою ознакою адаптивності культури є стійкість сортів до *Monilia cinerea Bonord.*

Серед сортів, рекомендованих для поширення в Україні, налічується всього п'ять, які придатні для вирощування в Лісостепу. З них найбільш розповсюдженими є Колгоспний, Краснощокій, Мелітопольський пізній, Пам'яті Каченка та Ботсадівський. У зв'язку з цим актуальним є визначення перспективних сортів абрикоса вітчизняної та зарубіжної селекції, адаптованих до агрокліматичних умов Лісостепової зони, високоврожайних, стійких до *Monilia cinerea Bonord*, із плодами високих смакових і товарних якостей, та поповнення ними наявного сортименту, що має наукову цінність і практичне значення.

У дисертації вирішено наступні завдання:

- ✓ досліджено особливості росту та плодоношення дерев;
- ✓ виділено сорти, стійкі до низьких температур у зимово-весняний період;
- ✓ відібрано сорти, стійкі до високих температур у весняно-літній період;
- ✓ досліджено особливості морфогенезу генеративних бруньок;
- ✓ визначено сорти абрикоса, стійкі до патогена *Monilia cinerea Bonord*;
- ✓ оцінено сорти за продуктивністю та якістю плодів;

✓ визначено товарні та споживчі якості плодів у свіжому вигляді.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота за темою є складовою частиною науково-дослідницької тематики Інституту садівництва НААН, завдання 22.01.01.02 Ф. «Формування конкурентоспроможного асортименту кісточкових культур шляхом виділення високоадаптивних та кращих інтродукованих сортів за комплексом господарсько-цінних ознак», номер державної реєстрації» (ДР 0121U107772), що входить до (2020-2024 рр.).

Наукова новизна отриманих результатів.

У матеріалах дисертаційного дослідження було вперше:

– обґрунтовано, що вплив біотичних і абіотичних стресорних екологічних чинників на рослини різних сортів абрикоса (*Prunus armeniaca*) впливають на урожайність; ріст та розвиток рослин, і тривалість життя;

– запропоновано перспективні сорти абрикоса відчизняної та закордонної селекції стійкі до біотичних та абіотичних факторів в ґрунтово-кліматичних умовах Лісостепу України для подальшого впровадження у виробництво та селекційні програми.

✓ виявлено що підчас вступу рослин у вегетаційний період (цвітіння) різкі перепади температури і надмірна вологість спричиняють розвиток патогену *Monilia cinerea* Bonord; американський сорт *Gold Rich* має низьку стійкість до цієї хвороби.

– встановлено господарсько-біологічні особливості, біохімічні та смакові показники плодів двадцяти сортів абрикоса вітчизняної і зарубіжної селекції в ґрунтово-кліматичних умовах Лісостепу України.

Теоретичне та практичне значення результатів роботи. Уперше в правобережній підзоні Західного Лісостепу проведено ряд фізіологічних, біометричних, фітопатологічних та біохімічних досліджень щодо адаптивності ряду сортів абрикоса вітчизняної та зарубіжної селекції.

За результатами досліджень в умовах Західного Лісостепу України виділено нові, перспективні сорти абрикоса раннього строку досягання — Червневий, Мелітопольський ранній (к.), середнього строку досягання — Cegledi Vibor та Степовий.

Розроблено рекомендації з використання нових сортів, що дають змогу поповнити генофонд більш адаптованими зарубіжними сортами з упровадженням їх у виробництво та селекційні програми. Визначено, які з досліджуваних сортів характеризуються зимостійкістю, стійкістю до моніліозу та посухостійкістю.

Матеріали дисертаційної роботи використовували під час читання лекцій студентам Національного університету біоресурсів і природокористування України та проведення практичних занять.

Результати досліджень були впроваджені: Національним центром генетичних ресурсів Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва від 16 липня 2024 р. аспірантці Інституту садівництва НААН Ігнатенко Ользі Олександрівній видана довідка №404 про те, що при виконанні дисертаційної роботи за темою «Адаптивність нових сортів абрикоса (*Prunus armeniaca* L.) в умовах Західного Лісостепу України» на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук передані для включення до Національного генбанку рослин України зразки абрикоса звичайного (*Prunus armeniaca* L.) Сяйво (UN0500905), Виносливий (UN0500443), NJA-19 (UN0501141), Костінський (UN0500498), Ботсадівський (UN0500723), Мелітопольський ранній (UN0500557), Червневий (UN0500552), Особливий Денисюка (UN0501199). На підставі повноважень, наданих Національною академією аграрних наук України, Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва, Національний центр генетичних ресурсів рослин України видав свідоцтва на зразки генофонду абрикоса звичайного сорти Особливий Денисюка, Ботсадівський.

Апробація та використання результатів дисертації. Основні результати дисертаційної роботи доповідались на засіданні вченої ради ІС НААН України з 2021 по 2024 рр. та обговорювались на таких всеукраїнських і міжнародних конференціях:

– V Міжнародній науково-практичній онлайн-конференції «Інновації в освіті, науці та виробництві», присвяченій 100-річчю від дня заснування ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України», яка відбулася 24–26 листопада 2021 р. в НУБіП України, м. Київ. — «Українські та зарубіжні сорти абрикоса».

– Міжнародній науковій інтернет-конференції «Селекція, генетика та біотехнологія сільськогосподарських рослин: досягнення, інновації та перспективи», 26 жовтня 2022 р., м. Одеса. — «Комплексне визначення посухостійкості цінного генофонду *Prunus armeniaca* L. в умовах правобережної підзони Київської області Західного Лісостепу України».

– Всеукраїнській науково-практичній конференції «Генетика і селекція в сучасному агрокомплексі, 4 листопада 2022 р. — «Оцінка стійкості перспективних сортів абрикоса до *Monilia cinerea* Bonord за 2021–2022 роки на території Західного Лісостепу України Київської області».

– IV Міжнародній науково-практичній конференції «Аграрна освіта і наука: досягнення та перспективи розвитку», присвяченій видатним ученим Васильківському С. П. і Молоцькому М. Я. — засновникам наукової школи з селекції та насінництва пшениці й картоплі, 30 березня 2023 р., Міносвіти і науки України. Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква. — «Цінні зразки абрикоса звичайного (*Prunus armeniaca* L.) генофонду інституту садівництва НААН».

Дотримання принципів академічної доброчесності. За результатами науково-технічної експертизи дисертація Ігнатенко Ольги Олександрівни визнана оригінальною роботою, яка не містить фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації.

Публікації результатів роботи та їх обговорення. За результатами досліджень було опубліковано 5 наукових праць, з них 4 статті опубліковано в наукових фахових журналах України, 1 статтю опубліковано в закордонному науковому фаховому журналі, що внесено до міжнародної наукометричної бази Scopus; та 5 тез доповідей у збірниках міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Публікації у виданнях, включених до наукометричної бази даних Scopus:

1. Resistance of Apricot Varieties (*Prunus Armeniaca*) to Major Abiotic Factors in the Western Forest-Steppe of Ukraine / Olga Ignatenko et al. *Agronomy Research*. 2024. Vol. 22 (1). P. 127–145, DOI: <https://doi.org/10.15159/AR.24.014>

Статті у фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз:

1. Ігнатенко О. О., Мойсейченко Н. В. Особливості росту абрикоса (*Prunus armeniaca* L.) вітчизняної та зарубіжної селекції при первинному сортовивченні у Лісостепу України. *Аграрні інновації журнал*. 2023. № 22. С. 125–131. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2023.22>
2. Ігнатенко О. О., Мойсейченко Н. В., Василенко В. І. Морозо- та зимостійкість перспективних сортів абрикоса (*Prunus armeniaca* L.) в умовах правобережної підзони Західного Лісостепу України. *Садівництво*. 2021. Вип. 76. С. 102–108.
3. Ігнатенко О. О. Стійкість сортів абрикоса вітчизняної та зарубіжної селекції до *Monilia Cinerea Bonord* у Західному Лісостепу України. *Садівництво*. 2023. Вип. 78. С. 87–93.
4. Функціональна активність пігментного комплексу сортів абрикоса (*Prunus armeniaca* L.), інтродукованих у Київську область / Макарова Д. Г., Василенко В. І., Мойсейченко Н. В., Ігнатенко О. О. *Садівництво*. 2022. Вип. 77. С. 36–40.

Матеріали конференцій:

1. Макарова Д. Г., Ігнатенко О. О. Комплексне визначення посухостійкості цінного генофонду *Prunus armeniaca* L. в умовах правобережної підзони Київської області Західного Лісостепу України. Селекція, генетика та біотехнологія сільськогосподарських рослин: досягнення, інновації та перспективи. Тези доповідей Міжнародної інтернет-конференції, м. Одеса, 26 жовтня 2022 р. С. 50.

- виробництві», присвячена 100-річчю від дня заснування ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України», 24–26 листопада 2021 р., НУБіП України, м. Київ. «Українські та зарубіжні сорти абрикоса».
3. Макарова Д. Г., Ігнатенко О. О. Міжнародна наукова інтернет-конференція «Селекція, генетика та біотехнологія сільськогосподарських рослин: досягнення, інновації та перспективи», 26 жовтня 2022 р., м. Одеса. «Комплексне визначення посухостійкості цінного генофонду *Prunus armeniaca* L. в умовах правобережної підзони Київської області Західного Лісостепу України». С. 50.
 4. Ігнатенко О. О., Мойсейченко Н. В., Василенко В. І. Всеукраїнська науково-практична конференція «Генетика і селекція в сучасному агрокомплексі», 4 листопада 2022 р. «Оцінка стійкості перспективних сортів абрикоса до *Monilia cinerea* Bonord за 2021–2022 роки на території Західного Лісостепу України Київської області».
 5. Трохимчук А. І., Мойсейченко Н. В., Ігнатенко О. О. Цінні зразки абрикоса звичайного (*Prunus armeniaca* L.) генофонду інституту садівництва НААН. *Аграрна освіта і наука: досягнення та перспективи розвитку* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., присв. видатним ученим Васильківському С. П. і Молоцькому М. Я. 30 березня 2023 р., Біла Церква : Білоцерк. нац. аграр. ун-т, 2023. С. 55–59.

УХВАЛИЛИ: вважати дисертаційну роботу Ігнатенко Ольги Олександрівни на тему: «Адаптивність перспективних сортів абрикоса (*Prunus armeniaca* L.) в умовах правобережної підзони Західного Лісостепу України» завершеним, самостійно виконаним дослідженням, що містить наукову новизну, теоретичну та практичну цінність, відповідає вимогам пп. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44). Зважаючи на це, дисертаційна робота рекомендується до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 20 – Аграрні науки і продовольство, 203 – Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство.

Завідуюча селекційно-технологічним відділом ІС НААН

Олена КИЩАК

Лідія Кіщак Олена

завідуюча?

генер. секретар ІС НААН

ІС НААН

М.В. Мойсейченко

М.В. Мойсейченко